

Signalspaningsspektaklet

Riksdagens strid om hotbilden i signalspaningsdebatten

Antonia Einarsson

Abstract

How are securitizing moves accepted or rejected? This report analyses the security discourse in the case of the polarizing debate held between 2007-2013 in the Swedish Riksdag over a change in the legislative framework regarding Swedish National Defence Radio Establishments right to collect information from cable communication. In doing so the aim is to further the discussion and understanding of what factors generally are needed to securitize an issue. The report argues that whilst a securitization move was successful in framing the threat validating the law, theoretically securitizing the issue, the outcome put the issue into a partly securitized area. The main cause of this outcome was found to be that the securitizing actor lacked internal consensus regarding the issue weakening its stands.

Furthermore emphasis is given to the so-called relevant audience as well as other contextual aspects using John Kingdon's "Three Streams" Theory and Framing Theory. It hypothesizes that a partly successful securitization may open a policy window in which the audience simultaneously can act as policy actors. In the case this hypothesis was accepted however, the correlation between partly securitized issues and policy windows needs further studying.

Nyckelord: Securitization Theory, Signalspaning, Politicalization, Framing Theory, Policy Window, FRA
Antal ord: 9999

Innehållsförteckning

1	Introduktion	4
1.1	Inledning	4
1.2	Syfte & frågeställning	4
1.3	Disposition av uppsatsen	6
1.4	Metod & material	6
1.4.1	Metod & material	6
1.4.2	Diskursanalys	7
2	Teori och analysmodell.....	9
2.1	Säkerhetspolitiska teorier	9
2.1.1	Säkerhetiseringsteori	9
2.1.2	Gestaltningsteori	10
2.2	Analytiskt ramverk	10
2.2.1	Operationalisering	12
3	Analys.....	14
3.1	År 2007 – Riksdagsdebatt & Policyprocess	14
3.1.1	Riksdagsdebatt rörande Signalspaningslagen år 2007	15
3.1.2	Ett vilandeförklarat lagförslag	19
3.2	År 2008 – Riksdagsdebatt & Policyprocess	20
3.2.1	Riksdagsdebatt rörande Signalspaningslagen år 2008	20
3.2.2	Sanningens minut?	25
3.2.3	Förnyad behandling & tilläggsförslag	26
3.3	År 2009 – Riksdagsdebatt & Policyprocess	27
3.3.1	Riksdagsdebatt rörande Signalspaningslagen år 2009	27
3.3.2	Vad hände sedan?	30
3.4	År 2010 till 2013	30
4	Diskussion & slutsats	31
5	Källförteckning	32

1 Introduktion

1.1 Inledning

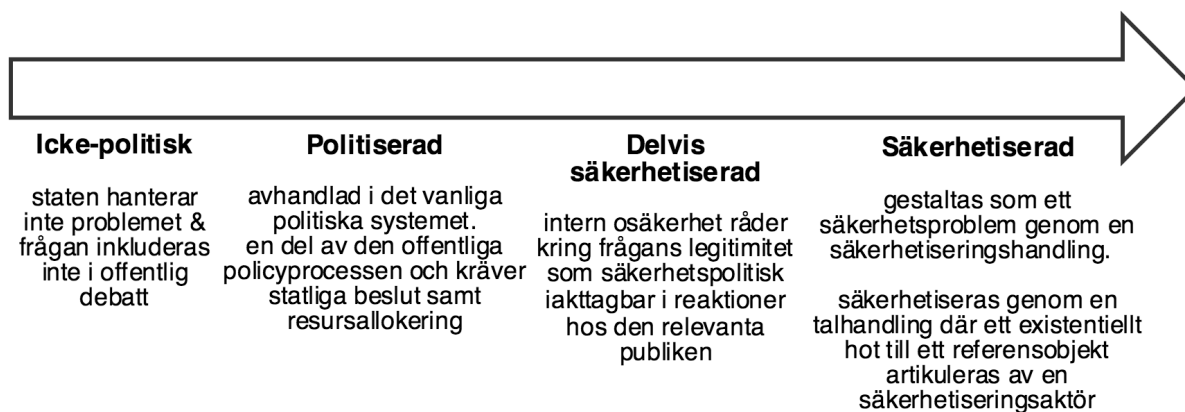
Klockan börjar närma sig 9 aftonen den 18 juni år 2008, snart ska en lag vilken beskrivits som allt mellan *ett starkt värn mot yttre hot* till *en våt dröm för Stasi* röstas om. I kammaren är stämningen förtätad efter gårdagens 6,5 timmar långa och intensiva debatt utmynnande i kvällens votering, allt ställs nu på sin spets. Signalspaningslagen bifalls till sist i en dramatisk omröstning emedan röken ändock inte tycks lägga sig. Protester från många riksdagsledamöter höjs efter voteringen och lagen syns under hösten 2008 fortfarande hänga löst.

Frågan föreföll således kvarstå: Varför behövdes Signalspaningslagen? Hotet från terrorism och gränsöverskridande s.k. nya hot uppgavs, men ifrågasattes både inom Riksdagen och samhället i stort. Ordet *bloggbävning* infördes i Språkrådets nyordlista för 2008 för att beskriva den massiva protestvåg som sköljde över sociala medier i reaktion mot lagförslaget.

Att hotbilderna rörande Signalspaningslagen inte tycktes överensstämma väckte mitt intresse för hur och varför hotbilder accepteras. Debatten visar i min mening på att hot inte enbart kan ses som yttre företeelser utan snarare konstruerade i ett socialt sammanhang. Säkerhet blir således en självrefererande process där uttolkaren av hotbilden även är beskyddaren från densamma. Varför accepterades Signalspaningslagen mot bakgrund av denna polariserade debatt? Varför blev integritetsfrågan så framträdande i Signalspaningsdebatten?

1.2 Syfte & frågeställning

I uppsatsen avses frågan beträffande varför Signalspaningslagen bifölls mot bakgrund av de hotbildsgestaltningar som presenterades i riksdagsdebatterna mellan 2007-2013 besvaras i syfte att ge ökad förståelse om *vilka faktorer som utgör grunden för lyckade säkerhetsiseringshandlingar*. Ytterligare åsyftar studien genom att belysa integritetsfrågans policyprocess i relation till signalspaningsfrågans söka ge ökad förståelse för den i säkerhetsiseringsteorin så kallade relevanta publikens roll i säkerhetsiseringsförsök. Frågornas policyprocess operationaliseras utifrån följande uppställning i Figur 1 vilken redovisas grundligare i avsnitt 2.2.1.

Figur 1: Policyprocess

Utifrån denna grund har jag valt att formulera följande frågeställning:

- **Varför accepterades Signalspaningslagen i Riksdagen som en legitim säkerhetsåtgärd mot en så omdebatterad hotbild?**
- **Hur kan integritetsfrågans policyutveckling förstås i relation till signalspaningsfrågans utveckling?**

Med denna frågeställning avses lyftas fram de underliggande anledningar iakttagbara i riksdagsdebatter mellan år 2007-2013 som enligt säkerhetiserings- samt gestaltungssteoretiska perspektiv diskursivt konstituerat den policyprocess Signalspaningslagen genomgick. Frågan ämnar besvara om huruvida Signalspaningslagen kan tänkas vara ett resultat av en lyckad säkerhetisering, samt vilka faktorer påverkat denna process. Ytterligare avses publikens aktörskap undersökas genom frågeställningen om hur integritetsfrågans policyprocess relaterar till signalspaningsfrågans utveckling.

Ytterligare ställs en hypotes upp; den inledningsvis enbart *delvis* lyckade säkerhetiseringshandling vilken uppnåddes i signalspaningsfrågan bidrog till att öppna ett policyfönster i vilken politiska aktörer förmådde politisera integritetsfrågan.

Hypotesen ämnar pröva om John Kingdons policyteori kan utveckla de delar av säkerhetiseringsteorin jag finner underteoretiserade gällande publikens roll samt kontextuella faktorer vilka tänks påverka säkerhetiseringshandlingens utfall.

1.3 Disposition av uppsatsen

Inledningsvis presenteras vald metod samt det material som använts i studien. Vidare redogörs för de vetenskapliga teorier och perspektiv vilka utgör ramen för den efterföljande analysen samt operationaliseringar och definitioner. I analysavsnittet nyttjas de valda teorierna som raster i syfte att söka svar på frågeställning och hypotes. Slutligen sammanfattas resultaten och slutsats dras, efter det följer en källförteckning.

1.4 Metod & material

1.4.1 Metod & material

Metoden i angripandet av studiens frågeställning samt hypotes har valts på de grunder vilket det teoretiska ramverket gett för handen. En förståelse söks genom att diskursivt analysera på vilket sätt hotbildsgestaltning rörande signalspaning hos svenska riksdagsledamöter gav politisk verkan i Signalspaningslagens policyprocess. Analysen följer både tillkomsten av Signalspaningslagen som process genom att fokusera på propositionerna vilka ledde till riksdagsdebatter. Debatterna utgör den andra, mer prevalenta delen av analysen och avser själva diskurserna kring hoten relaterade till signalspaningsfrågan. Detta innebär att studien utförs genom att longitudinellt studera de diskurser vilka avhandlades och utvecklades i debatten där diskursiva mönster och brott kartläggs och analyseras. Forskningsdesignen är därmed en teoriutvecklande kvalitativ fallstudie (Esaiasson m.fl. 2012, s. 37, 113-115;118;150;168). Fördelen med en kvalitativ fallstudie är att en sådan ger djupare inblick i det studerade fallet och bör passa studiens syfte. Nackdelen med denna forskningsdesign är att ett kvalitativt urval av information i ett enskilt fall saknar generaliserande egenskaper (Esaiasson m.fl. 2007 s. 223-225, 237-256).

Materialet använt i analysen är i huvudsak insamlat genom sökningar i Riksdagens databas och kan därmed anses uppfylla källkritiska äkthets-, tendens- och oberoendekriterium (Teorell – Svensson 2007, s.104-106). Tids- och rumskriteriet bör därtill inte utgöra ett problem då fallet är samtida och vidkommer Sverige. I operationaliseringar av frågeställning och uppställd hypotes har ansträngningar gjorts i syfte att uppnå en god överensstämmelse med de indikatorer vilka nyttjats i de efterföljande analyser samt slutsatser. Detta i syfte att studien skall uppnå en hög validitet (Esaiasson m.fl. 2012, s. 57-65).

I analysen kommer representativa textutsnitt ur mitt empiriska material vid behov presenteras i anknytning till efterföljande tolkning och analys, detta för att ge en lättläst samt transparent slutprodukt (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.

123). Min förhoppning är att detta kommer vägleda läsaren i tillvägagångssättet från diskursiv data till slutsats på ett tillfredsställande sätt.

1.4.2 Diskursanalys

Diskursanalysens huvudsakliga inriktning är att kartlägga vilka omvärldsuppfattningar de diskurser som rör sig inom diskursordningens plattform inbegriper samt de konsekvenser de får (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.138). Det diskursanalytiska forskningsfältet förenas i en syn på språket och språkanvändningen där dess inneboende betydelse anses konstituerande för olika världsuppfattningar. Enligt diskursanalytiska tänkare är språket en social aktivitet, det formas därmed efter den sociala kontext det uttrycks inom. Likväl är språket formande, det påverkar vårt tänkande och vårt handlande (Bergström & Boréus 2011, s.326-327).

Winther Jørgensen & Phillips delar upp det diskursanalytiska fältet i diskursteori, kritisk diskursanalys och diskurspsykologi (2000, s.13). Av dessa avses i denna uppsats den diskurspsykologiska analysen nyttjas. Denna gren analyserar diskurser likväl inkluderas kontextuella faktorer. Människors attityder anses heller inte på förhand avgjorda utan snarare rörliga i en ständig omformningsprocess i relation till samspelet med andra människor (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.96-97; 103). Den diskurspsykologiska analysen fokuserar empiriskt på specifika fall av språkbruk i konkret social interaktion och syftar till att undersöka hur människor använder de förhandenvarande diskurserna till att framställa sig själva och världen på bestämda sätt samt vilka sociala konsekvenser detta får. Diskurspsykologin har växt fram ur socialpsykologin och utvecklades för att bättre kunna studera hur relationen mellan å ena sidan individers och grupperas betydelsebildningar och handlingar och å andra sidan bredare samhällsliga strukturer och processer (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.13-14). Detta perspektiv utgår från att individer aktivt använder diskurser som resurser i social interaktion samt att individers identiteter är diskursiva subjekt och inte enbart medium för diskurser – ett poststrukturalistiskt antagande om ”jaget” och ett interaktionalistiskt antagande om diskursers betydelse (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.105).

Den modell för analys av diskurser jag avser nyttja är den av Potter och Wetherell utformade metod vilken har utgångspunkt i synen på diskurser i egenskap av s.k. tolkningsrepertoarer. Dessa betraktas som aktivt använda samt föränderliga resurser inom sociala kontexter och definieras av Potter och Wetherell som ”ett begränsat antal termer som används på ett särskilt stilistiskt och grammatiskt sätt” (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.114). De olika tolkningsrepertoarerna ger olika möjligheter för individer att gestalta en bild utav världen vilken de håller för sann varvid dessa fungerar som sociala praktiker samt kan konkurrera (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.115). I syfte att analysera hur människor konstruerar omvärlden i gestaltningar används retoriska

analystekniker (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.116) i denna studie med utgångspunkt i det analytiska ramverket konkretiserat i avsnitt 2.2..

2 Teori och analysmodell

Nedan följer en kort redogörelse för de teoretiska perspektiv vilka utgör grunden för denna studies analytiska ramverk.

2.1 Säkerhetspolitiska teorier

2.1.1 Säkerhetiseringsteori

Den av Buzan och Weaver utvecklade säkerhetiseringsteorin bygger på en socialkonstruktivistisk teoretisk förståelse av säkerhet (Charrett 2009, s. 9). Säkerhetisering beskrivs som en intersubjektiv och socialt bunden process i vilken ett hot mot ett referensobjekt vilket anses värt att skyddas pekats ut. (Charrett 2009, s. 13). Enligt teorin konstrueras existentiella säkerhetshot genom s.k. talhandlingar framförda av säkerhetsaktörer vilka hävdar behovet av omedelbar uppmärksamhet och extraordinära insatser såsom exempelvis sekretess, militära insatser, osedvanliga politiska beslut o.d. Denna säkerhetiseringsprocess består av två steg där först en säkerhetsaktör definierar ett hot mot existensen hos ett referensobjekt. Steg två i processen utgörs av det bemötande som gruppen åhörare, den s.k. relevanta publiken ger i samband med denna talhandling (Buzan et al 1998, s.32-33). Hur väl en talhandling lyckas är avhängigt åtminstone två faktorer; att språket följer den accepterade säkerhetsgrammatiken i användande av termer och koncept samt att aktören besitter en auktoritetsposition i uttalanden om säkerhet (Buzan et al 1998). Om säkerhetsaktörens framläggning av säkerhetshotet bemöts med medhåll och dessa övertygas anses säkerhetiseringen lyckad. Mark Salter (2008) beskriver:

”Either a threat is represented and then accepted as a security issue, or it remains contested within the realm of normal, deliberative politics.” (Bourbeau 2011, s.42).

Detta citat påvisar den i min mening otillräckliga teoretiseringen gällande gränsdragningen mellan säkerhetiseringsprocessen och den eventuellt lyckade säkerhetiseringen av en fråga. Teorins binära förhållningssätt till säkerhetisering avses således nyanseras genom nyttjandet av ytterligare en kategori i vilken en fråga genomgått en delvis lyckad säkerhetisering. Denna kännetecknas av att den relevanta publikens reaktioner uppvisar en osäkerhet gällande huruvida frågan bör definieras som säkerhetsfråga eller ej. McInnes och Rushton har i tidigare studier konstaterat att detta kan följa av att säkerhetiseringsaktörer internt har delade

meningar samt att yttre empiriska bevis anses motbevisa eller saknas i ståndpunkten som intas i säkerhetsiseringshandlingen (McInnes Rushton 2010).

2.1.2 Gestaltningsteori

Gestaltningsteori bygger på samma grunder som ovan beskrivna säkerhetsiseringssteori där gestaltning utgörs av sociala konstruktioner av samhällsfenomen. En enkel illustration utav sammanfogandet av dessa teorier är att se säkerhetsiseringsprocessen som en gestaltning av samhällsfenomenet hot. Genom att placera in säkerhetsiseringssteorin i den bredare gestaltningsteorin ges en bredare uppsättning s.k. främjande faktorer. Det teoretiska ramverk vilket Johan Eriksson i boken "Kampen om Hotbilden" tagit fram bygger på en sammanfogning av just dessa teoribildningar, varför detta ramverk förefaller lämpligt i syfte att analysera hotbildsgestaltningar och processer på riksdagsnivå. Denna studies analytiska ramverk är i hög grad inspirerat av Erikssons, emedan alla delar av denna ej varit aktuella för problemställningen. Vederbörande lägger fram några viktiga aspekter för hur hotbildsdagordningen formas. Dessa inbegriper deltagare och aktörer i säkerhetspolitiken, hur aktörer gestaltar hotbilder och säkerhet, deras drivkrafter iakttagbara i intressen och idéer samt hotbilders situationsbetingelse (Eriksson 2004, s.53-82).

2.2 Analytiskt ramverk

De teoretiska utgångspunkterna har sammanfogats till ett för denna studie nyttjat analytiskt ramverk presenterat i en punktlista nedan. Ordet *främjande* är i denna uppsats inte använt i värderande bemärkelse utan anger en förflyttning åt höger i Figur 1.

- **Att använda hotbildsretorik:** Sättet hot och risker talas om får politiska och psykologiska konsekvenser, tolkningar och presentationer av tolkningar vilka syns i exempelvis ordval och tonläge påverkar en frågas policyprocess.
- **Att skylla på någon:** När skuldbeläggning sker och det finns någon att peka på exempelvis en stat, en organisation eller individ ges hotbilden mer uppmärksamhet. Konsekvenserna är dock avhängiga den typ av hot som ringas in. Tematiska gestaltningarna är av mer strukturell art och har svårare att komma upp på den politiska dagordningen eftersom de är långfristiga fenomen och inte lika extraordinära som de episodiska. Därutöver är det främjande om fienden är okänd då ovisshet om vem eller vad som utgör hotet spär på rädslan.

- **Att smida medan järnet är varmt:** Enligt Kingdons definition är ett policyfönster ett sammanflöde av händelser vilket möjliggör aktörer att föra upp sin policylösning på den politiska dagordningen. Tre strömmar – problem, policys och politik kan öppna detta policyfönster emedan den politiska dagordningen i högre grad påverkas av problem- och politikströmmen. Problemströmmen inkluderar allt ifrån dramatiska händelser till rutiner. Stora, omvälvande händelser kan verka som utlösande faktorer emellertid även mindre händelser såsom regeringsskiften, remissomgångar och budgetförhandlingar kan främja en omprioriterad dagordning. Politikströmmen beskrivs som bestående av synliga policyaktörer såsom riksdagsledamöter och förändras i relation till exempelvis valresultat, ”national mood” eller administrativa förändringar. Policyströmmen handlar om hur lösningsalternativ kommer till och inkluderar idéer utformade av policyentreprenörer vilka söker påverka beslutsalternativens dagordning. Dessa tillfällen, en förändring i någon av strömmarna, kan ha effekten att de öppnar upp policyfönster där aktörer ges påverkansmöjligheter för sina hjärtefrågor.
- **Att använda analogier:** Historiska och illustrativa jämförelser kan göra att hotbilden får genomslag, är analogierna träffande och slagkraftiga anses de främjande. Är analogin däremot långsökt eller upplevs som föråldrad för publiken har de en negativ effekt för hotbildens genomslag då denna inte upplevs realistisk eller relevant.
- **Att utnyttja forskning och expertis:** Hänvisningar till expertutlåtanden och forskning är ett bra sätt för hotbilder att stärkas och legitimeras. Om forskningen eller expertutlåtandet anses opålitlig eller politiskt färgat anses detta negativt för hotbildens genomslag. Att referera till någon som sakkunnig kan därmed slå åt båda håll.
- **Att uppvisa intern konsensus och stödja hotbilden med empiriska bevis:** Denna uppsättning främjande faktorer avser *delvis säkerhetsiserade frågor*. Trots att de ”klassiska” säkerhetsiseringsteoretiska faktorerna definierande en lyckad säkerhetsiseringsprocess; säkerhetsgrammatiska- och auktoritetsfaktorer, kvarstår frågan i den delvis säkerhetsiserade kategorin på grund av en bestående osäkerheten hos säkerhetsaktören gällande dess säkerhetspolitiska status. Främjande faktorer avses i denna kategori vara politisk konsensus och förmågan att stödja säkerhetsiseringsanspråk med empiriska bevis.

(Buzan et al 1998; Charrett 2009; Eriksson 2004, s.53-82; McInnes & Rushton 2010; Kingdon, John W 1994 197-201; Eriksson & Noreen 2006; Guldbbrandsson & Fossum 2009)

2.2.1 Operationalisering

Genom diskurspsykologisk analys av utvalda debatter i Riksdagens kammare mellan år 2007-2013 samt relaterade policydokument används beskrivna analytiska ramverk redogjorda i avsnitt 2.2 i kartläggandet av de politiska frågornas processer i den rörelse vilken presenteras i Figur 1. Genom en säkerhetsiseringsprocess avses i denna studie en frågas rörelse från vänster till höger i spektrumet genom en talhandling och hotbildsgestaltning. Enligt teorin kan politiska processer med samma logik fungera åt motsatt riktning. Aktiva handlingar av **avsäkerhetisering** genom att tala om någonting som ett icke-hot kan få en fråga att avstanna eller röras åt vänster i Figur 1 (Eriksson 2004, 71-72).

Figur 1: Policyprocess

I den vänstra delen är en fråga **icke-politisk**, staten hanterar inte problemet och frågan inkluderas inte i offentlig debatt. Ett steg åt höger innebär att frågan blivit omfattad av staten, **politiserad**, och därmed avhandlad i det vanliga politiska systemet. Därutöver är frågan en del av den offentliga policyprocessen och kräver således statliga beslut samt resursallokering. Ytterligare ett steg är höger i spektrumet och frågan kategoriseras som genomgått en **delvis lyckad säkerhetisering**. Detta läge kännetecknas av den osäkerhet som råder kring frågans legitimitet som relaterad till säkerhet hos säkerhetsiseringsaktören trots att de faktorer vilka i säkerhetsiseringsteorin bör leda till en lyckad säkerhetsisering återfinns. Detta kan följa av att säkerhetsiseringsaktörer internt har delade meningar samt att yttre empiriska bevis anses motbevisa ståndpunkten. I den högra delen av spektrumet är frågan **säkerhetiserad** och gestaltas som ett säkerhetsproblem genom en säkerhetsiseringshandling. En fråga blir säkerhetiserad genom en talhandling där ett existentiellt hot till ett referensobjekt artikuleras av en säkerhetsiseringsaktör.

För att operationalisera den uppställda hypotesen i avsnitt 1.2 kommer Kindgtons teori om policyfönster användas. Då hypotesen söker fastställa om ett policyfönster öppnades i samband med Signalspaningsfrågans säkerhetsiseringsprocess delvis lyckade utfall kommer en sådan situation avgränsas och analyseras utifrån dess eventuella effekter på integritetsfrågans tre flöden. Om

integritetsfrågan kopplas till ett erkänt och accepterat *problem* samt det *politiska klimatet* syns villigt att genomföra förändringar bör ett policyfönster anses ha öppnats, sammanstrålar detta med policyströmmen där policyförslag finns tillhanda anses politisk förändring i teorin inträffa. Genom att söka förändringar i dessa strömmar kommer öppnandet av ett policyfönster efter Signalspaningsfrågans säkerhetsiseringsprocess delvis lyckade utfall eventuellt stödja eller förkasta min hypotes.

3 Analys

I detta avsnitt analyseras de mellan år 2007-2013 största riksdagsdebatterna rörande signalspaningslagen utifrån det analytiska ramverk redogjort för i kapitel 2.2 genom diskurspsykologisk analys. De politiska beslut vilka tas i direkt anknytning till de ärenden avhandlade i debatterna används för att jämföra vilken den tänka effekten debatten haft i förhållande till den policyprocess teorin beskriver illustrerad i Figur 1.

3.1 År 2007 – Riksdagsdebatt & Policyprocess

Innan propositionen lades fram för Riksdagen för votering kan signalspaningsfrågan sägas ha varit icke-politisk då frågan inte hanterades av staten utöver dess vändor i remissinstanser samt utredningar. Före propositionen ansågs enligt praxis etern vara ”fri” för envar att avlyssna och reglerades således inte under lagar eller policys (Ds 2005:030, s.113). Dessutom var inte signalspaning en del av offentlig debatt varvid jag sluter mig till att placera signalspaningsfrågan till vänster i Figur 1.

I regeringens proposition 2006/07:63 *En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet* föreslås en ny lag om signalspaning vilken syftar ”reglera” den del av kommunikationen som vid tiden i stort övergått till att överföras via tråd. Trots att yttre hot anges som huvudskäl till propositionen återges vid denna tidpunkt andra motiv såsom kostnads- och effektivitetsvinster. För att kunna möta yttre hot är ”En förutsättning för detta är att såväl eter- som trådburen trafik får följas, och att signalspaningens unika metoder kan användas.” Av ordvalen att döma syns den säkerhetsgrammatiska faktorn inte uppfylld, istället är språket tämligen icke-alarmerande utan vägs på guldväg; att ”följa” trafik tycks inte existentiellt viktigt för överlevnad. Andra intressanta fraser är ”unika metoder” samt ”teknikneutral”, på ytan klingande positiva eller neutrala. Att kopplingen mellan signalspaning och säkerhet i detta skede inte görs särdeles tydlig samt att andra anledningar lyfts fram bakom lagförslaget bör kunna ligga till grunden för signalspaningsfrågans utveckling mot en *delvis* lyckad säkerhetsisering. I avsnittet vilket behandlar signalspaning kommer den personliga integriteten upp som skyddsvärd likväl uppfattar jag behandlingen av ämnet översiktlig då intrånget förklaras vara begränsat emellertid i vissa fall innebära ”ett visst mått av integritetskränkning” (s.87-89; 92).” vilket tycks visa på att integritetsfrågans policyprocess ännu inte påbörjats.

3.1.1 Riksdagsdebatt rörande Signalspaningslagen år 2007

Vid tillfället för debatten gällande signalspaningsfrågan hade, utöver oppositionspartierna, riksdagsledamöter inom Alliansen uttryckt sig kritiska till propositionen där många ansåg den integritetskränkande. Debatten anbringad i juni 2007 (Debatt 1) var till sin form en partiledardebatt, således diskuterades inte signalspaningslagen inledningsvis med undantag för Miljöpartiets språkrör Peter Eriksson vilken uttrycker partiets ståndpunkt ”Mikael Odenberg skulle kunna lanseras som storebror själv”. Att ett språkrör använder talartid till att påtala problemet i integritetsfrågan är i detta skede av debatten intressant enär ingen annan i dennes maktposition gör det. Analogin om ”storebror” är en diskurs Miljöpartiet ofta återkommer till.

Referensobjektet i Alliansens talhandling pekas ut som rikets säkerhet och intressen, Centerpartiets Staffan Danielsson; ”Ett litet land som står militärt alliansfritt”. Omvärldsbilden målas i mörka färger där terrordåd sägs hota även lugna länder - underförstått Sverige. I den mån Odenberg nämner signalspaningsfrågans relaterade hotbild gestaltas den som mångfasetterad och föränderlig inkluderande internationell terrorism, IT-hot, biologiska vapen och militära hot. Ytterligare syns hotbildsgestaltningen i Enströms påpekande av att dagens teknikutveckling medfört att FRA nu ”riskerar att missa mer än 95 procent av signaltrafiken när det gäller att inhämta underrättelser” om dessa inte får spana i tråd. Åtminstone den sistnämnda gestaltningen bör utgöra en främjande faktor för signalspaningsfrågan då dessa 95 procent utgör en ovisshet vilken kan tänkas medföra en rädsla för det okända hotet. Denna okändhetsfaktor späs på när hotbilden presenteras som komplex och svårfångad.

Moderaternas Karin Enström påpekar ofta oppositionens felaktiga och överdrivna anklagelser samt använder en väsentlig del av talartiden till att redogöra för hur FRA tekniskt går tillväga i signalspaningsverksamheten. Även Kristdemokraternas Else-Marie Lindgren avlegitimerar kritikens hotbilder och kallar dem för skrämpropaganda. När Enström menar att de farhågor angående integritetsfrågan som oppositionen luftat inte är välgrundade och därmed vill avlegitimera hotbilden vilken även många i Alliansen ser som reell kan detta både gynna och missgynna säkerhetsiseringsprocessen. Ställningstagandet bör inte gynna den interna enigheten hos Alliansen som säkerhetsaktör vilket möjligen kan ligga till grund för signalspaningsfrågans process mot en delvis lyckad säkerhetsisering. Moderaterna innehar i min mening en auktoritativ roll i sammanhanget då de sitter i regeringsställning och förfogar över näst flest riksdagsplatser. Enström är dessutom utbildad yrkesofficer samt suttit i Forsvarsutskottet (Riksdagen 3, 2015) vilket ytterligare ger tyngd i dennes uttalanden varvid den auktoritära främjande faktorn syns uppfylld. Enström har ett sakligt och tekniskt språk varvid den säkerhetsgrammatiska faktorn till viss del bedöms uppfylld emedan den uppskrivade hotbildsretoriken inte uttrycks. Allan Widman från Folkpartiet hänvisar till Lagrådets godkännande av lagen och pekar på att dessa är landets högsta jurister och därmed underförstått att de bör veta bättre än signalspaningsfrågans motståndare och lekmän i riksdagen.

Vederbörande besitter juridiskt sakkunnighet då denne är utbildad advokat (Riksdagen 2015 2), vilket kan tänkas ge en auktoritativ roll samt stödja Alliansens ställningstaganden. Folkpartiets försvars- och säkerhetspolitiska engagemang, både när det gäller upprustning av försvar och ansökan om Nato-medlemskap (Folkpartiets valmanifest 2006, s.22), kan tänkas inge en upplevd auktoritetsställning inom området om partiet ses som en relevant aktör i svensk försvarspolitik. Widman, vars språkbruk i kontrast till de flesta andra talare är ytterst akademiskt, skuldbelägger oppositionen för att förhålla och vara ansvarlösa. Widmans inlägg bör enligt teorin anses ha främjat signalspaningsfrågans i processen mot en säkerhetsisering, den hotbildsretorik och expertpreferenser vederbörande nyttjar syns träffande.

Alliansen använder däremot i högre grad Socialdemokraterna som syndabockar än påkallar tänkta yttre hot vilket är särskilt tydligt i försvarsministerminister Mikael Odenbergs samt Centerpartiets Staffan Danielssons anföranden. Försvarsministerns språkbruk är känsloladdat och värderande med uttryck såsom ”kvalificerat struntprat” och ”fullständigt formidabelt underkännande” när denne diskuterar kritikers invändningar och dess skälighet. Att försvarsministern, vilken bör upplevas inneha högre auktoritet än riksdagsledamöter, använder ett så pass indignerat och anklagande språk och inte fokusera på sakfrågan menar jag inte bör anses främjande för säkerhetsiseringsprocessen i signalspaningsfråga. Frågan syns snarare reducerad till partipolitik och då Odenberg enbart erkänner en potentiell risk för ökat integritetsintrång avlegitimerar vederbörande både opponenter och de kritiska inom Alliansens hotbilder. Ytterligare görs narr av oppositionens hotbild genom att påpeka ”Än mindre handlar denna verksamhet om att det sitter långa rader av män i slokhatt med hörlurar på huvudet och avlyssnar medborgarnas e-post och telefontrafik.”. Detta förkastande och förlöjligande av kritiska rösters åsikter som ”struntprat” bör inte främja Alliansen interna enighet som säkerhetsaktör. Danielssons långa redogörelse, som sträcker sig bakåt till 1990-talet, gällande lagförslagets tillkommande under Socialdemokratisk beredning, syns vilja överföra skulden över lagens utformning på dem. Detta tycks möjligen göras i syfte att blidka de interna kritikerna i Alliansen. Även Folkpartiets Allan Widman anklagar Socialdemokraterna för obstruktion.

En antydning till ett säkerhetsiseringsdrag, menar jag kan återfinnas i Enströms uttalande om att ”Förseningen kan innebära att Sverige går miste om viktig underrättelse” där frågans angelägenhet belyses samt i Widmans diskussion med referenser till utlandstrupper ”[ang. vilandeförklaringen] Det är ett år med ett allt svårare läge i Afghanistan och en lång rad andra risker för vår nationella säkerhet.” emedan Alliansens anförande i övrigt tycks sakna en brådskande retorik.

Moderaternas Annicka Engblom vilken tidigare varit anställd på FRA (Moderaterna, 2015) och därmed bör antas upplevas ha en viss auktoritet i sina uttalanden beskriver i anförandet, användandes ett visst tekniskt språkbruk, verksamheten signalspaning innefattar. Denna retorik bör verka främjande för signalspaningsfrågan vilken, grundad i dess verksamhets sekretessbelagda natur,

tycks svårbegriplig. På detta sätt kan Engbloms anförande ge en viss form av upplevd ”empiriskt bevis” för att hotbilden Alliansen förespråkar rimligen bör föranleda signalspaningslagstiftningen.

I Peter Jonsson anförande påpekas att Socialdemokraterna inte är kategoriskt negativa till att genomföra en lagstiftning i signalspaningsfrågan vilket jag tolkar som att de ännu inte är direkt negativ till säkerhetsiseringen av signalspaningsfrågan. Även i Jonssons anförande och repliker tycks snarare en partipolitisk träta vara spörsmålet. Signalspaningslagen beskrivs som en *åtgärd* vilken tenderar att *missgynna* den enskildes integritet. Att socialdemokraterna, vilka suttit i auktoritativ regeringsroll fram tills nyligen och fortfarande var Riksdagens största parti (Valmyndigheten, 2006), i detta läge inte tar ställning för eller emot signalspaningslagstiftningen bör påverka integritetsfrågan så till vida att problemet i integritetsfrågans problemström ännu inte klart definierats eller politisk handling tvingats fram i den politiska strömmen.

Ytterligare kan avsäkerhetsiseringen av signalspaningsfrågan samt politiserande av integritetsfrågan ha påverkats av oppositionens anföranden från aktörer vilka i denna debatt inkluderar Vänsterpartiets Alice Åström och Gunilla Wahlén samt Miljöpartiets Peter Rådberg.

Alice Åströms anförande diskuterar integritetsfrågan som strukturellt hotad ”[...]att skyddet för den personliga integriteten inte är någonting som har stått högt på dagordningen under de senaste åren”. Att ingen syndabock pekas ut och hotet påtalas som tematiskt bör anses mindre effektingivande på den politiska dagordningen. Ytterligare anges hotet vilket följer av signalspaningslagstiftningen har oöverblickbara effekter för den enskildes integritet, denna ovisshetsretorik kan tänkas vara främjande för integritetsfrågans plats på den politiska dagordningen. Framtoningen i Åströms språk och uttryckssätt är värdeladdat emellertid inte osakligt eller teatralisk. Detta konstateras däremot inte gällande alla opponenter talhandlingar. Mindre lyckade talhandlingar från oppositionen menar jag Peter Rådbergs räknas till. Vederbörande använder ett mer känsloladdat och anklagande retorik än andra riksdagsledamöter där denne utpekar ministrar vid namn samt skuldbelägger hela den borgerliga regeringen. Anförandet tycks bränna mer broar än bygga när det gäller eventuella samarbeten över partigränserna. Anförandet är affekterat där vederbörande återkommer till uttrycket ”en statlig superdator”. Denna analogi syns naiv och simpel i kontrast till den av andra talare redogjorda tekniska detaljinformation gällande signalspaningsfrågan. Ytterligare tycks en del påståenden vilka inte stöds av någon tydlig källa överdrivna. Exempelvis påstår Rådberg att lagen skulle ge staten en obegränsad rätt att avlyssna vem som helst, när som helst och att det vore ”ett paradigmskifte i svensk rättshistoria”. I min mening bör detta i förening med en i sammanhanget icke-auktoritativ position utan tidigare tunga säkerhetspolitiska eller juridiska uppdrag (Riksdagen 4, 2015) haft negativ effekt på integritetsfrågans legitimitet och process. Språket följer inte den accepterade säkerhetsgrammatiken i användande av termer och koncept och det sakliga innehållet i dennes talhandling kan för åhörare framstå som överdrifter. Då Rådberg däremot använder en avväpnande retorik mot det tänka hot som lyfts

fram i lagstiftningsförslaget bör talhandlingen anses avsäkerhetsiserande. Då Rådberg påpekar att Sverige inte är hotat av terrorism ifrågasätts kopplingen mellan säkerhet och Signalspaningslagen och därmed hela säkerhetsiseringsprocessen. Ytterligare påtalas säkerhetsaktörens avsaknad av empiriska bevis för att legitimera signalspaningsfrågans säkerhetsisering. Sammantaget kan detta retoriska grepp tänkas utgöra en påverkande faktor i signalspaningsfrågans utveckling mot en delvis lyckad säkerhetsisering. En mindre lyckad analogi menar jag återges i Vänsterpartiets Gunilla Wahléns uttalande om att ”fastna i garnet”. Talhandlingen upplevs mindre professionell på grund av dess otekniska framtoning som i sammanhanget inte uppnår den säkerhetsgrammatiska faktorn. Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet var därutöver vid denna tidpunkt icke-auktoritativa i att de besatt få riksdagsplatser (Valmyndigheten 2006) vilket bör försvaga deras avsäkerhetsiseringsförsök.

På en punkt bör oppositionens talhandlingar rimligen anses ha påverkat säkerhetsiseringsprocessens rörelse mot ett delvis lyckade utfall; de många samt tunga experthänvisningar bör ha splittrat säkerhetsiseringsaktörens interna sammanhållning genom att ge ett intryck av att påtagliga empiriska bevis på Signalspaningslagens illegitimitet. Detta är återkommande för många av de opponerande talhandlingarna och är framträdande i både Miljöpartiets som Vänsterpartiets talhandlingar – i synnerhet Alice Åström ger juridiska hänvisningar vilka har tyngd i sammanhanget. Åströms auktoritativa roll gällande integritetsfrågor ger oppositionens ställningstaganden tyngd då ledamoten suttit på viktiga poster inom både justitiekottet och konstitutionsutskottet samt Integritetsskyddskommittén (Riksdagen 1, 2015). Advokatsamfundet, åklagarväsendet, polisen, Amnesty International, Säkerhetspolisen är några av de expertreferenser som framträder i debatten. När Rådberg väljer sina experter är dessa däremot inte alltid välfunna, exempelvis när hänvisning görs till ”en känd skribent, IT-veteran och författare” ger denna inte den auktoritativa effekt vederbörande möjligen hade önskat.

Sammanfattningsvis gestaltas i denna debatt av Alliansen som säkerhetsaktör hotbilder mot nationens säkerhet genom hänvisningar till nya hot och terrorism. Däremot tycks kopplingen mellan signalspaning och nationell säkerhet otidlig samt hotbilden inte av existentiell art. Alliansens anföranden, snarare än att söka påverka utfallet i voteringen och vända sig till en relevant publik, tycks istället kretsa kring att försvara ställningstagandet samt överföra skuld på oppositionen. I min mening uppfylls inte säkerhetsiseringsteorins alla grundförutsättningar för en lyckad talhandling då den inte är säkerhetsgrammatiskt stegrad eller hotbildsretoriskt tung. Snarare är Alliansen som aktör fokuserad på den partipolitiska trätan samt avlegitimering av kritikers hotbilder. Därmed sluter jag mig till att talhandlingen från Alliansen inte bör anses lyckat i säkerhetsiseringssyfte. Signalspaningsfrågan tycks därmed inte i fullo ha omformats till en säkerhetspolitisk fråga utan syns i denna debatt i högre grad inneha de kännetecken vilka återfinns i politiserade frågor då den med vilandeförklaringen tvangs in i politiska processer och kom till att avhandlas i offentliga debatter. Att Alliansen med undantag från Danielsson inte tycks

erkänna kritikernas hotbild emedan inga bevis presenteras och ord ställs mot ord kan tänkas verka polariserande inom Alliansen som säkerhetsaktör.

Då Socialdemokraterna ännu inte tycks intagit en gentemot Alliansen polariserande ståndpunkt samt är vaga i sina uttalanden om signalspaningsfrågans säkerhetskoppling ger ytterligare en fingervisning i att frågan ännu inte ställts på sin spets. Att integritetsfrågans förespråkare ännu inte ingått en enhetlig front försvårar problemströmmens öppnande och tycks återfunna i debattens icke-konstruktiva framtoning. Vissa av integritetsfrågans aktörer saknar retorisk precision och auktoritet i uttalanden vilket kan ligga till grunden för frågans mindre framträdande roll i denna debatt än den senare kom att få. Där syns inte finnas en vilja till förändring i det politiska klimatet och problemet pekades inte särskilt tydligt ut av någon enhetlig auktoritativ aktör för att få till stånd rörelser i policyprocessen gällande integritetsfrågan. Att policyfönstret mot denna bakgrund inte var öppet är i detta skede tydligt.

3.1.2 Ett vilandeförklarat lagförslag

I debattens efterföljande votering röstades huvuddelen av lagförslagen i propositionen igenom i Riksdagen emedan delen gällande Signalspaningslagen vilandeförklarades i ett år med hänvisning till minoritetsskyddet i regeringsformen (Riksdagen 2007).

Runt ett år senare hade Riksdagen att ta ställning till Försvarsutskottets betänkande 2007/08:FöU14 *Lag om Signalspaning m.m.* i vilken det beskrivs att utskottet utgår från att regeringen tydliggör vissa vagheter som funnits i propositionen men i övrigt tillstyrker regeringens föreslagna signalspaningslag (s.7). Propositionens innehåll ansågs av många ledamöter inte förändrats tillräckligt. I min bedömning beskrivs hotbilden rörande ”yttre hot” mer konkret emedan inga innehållsmässigt stora förändringar syns rörande integritetsfrågan. Det faktum att den ett år vilade propositionen inte ansågs ha förändrat särskilt mycket i sak utan enbart beskriver komplexiteten utförligare kan därtill tolkas som att regeringen inte legitimerar den hotbild om avlyssning och kränkning mot integriteten kritiker förfäktar.

Centerpartisterna Fredrick Federley samt Annie Johansson, numera Lööf, var gemensamt med folkpartisterna Birgitta Ohlsson och Cecilia Wikström och moderaten Karl Sigfrid öppet kritiska och syntes inför voteringen år 2008 beredda att fälla lagförslaget (Hellberg- Nandorf 2008). Detta internpolitiska läge tillsammans med Socialdemokraternas fortsatta opposition till Alliansens proposition hade under vilandeperioden eskalerat till en infekterad debatt (Bjereld – Oscarsson, 2009, s.293). På grund av frånvaron av en bred blocköverskridande överenskommelse mellan Socialdemokraterna och Alliansen under propositionens vilandeperiod hängde en lyckad säkerhetisering på övertalandet av en liten grupp kritiska borgerliga riksdagsledamöter.

Att problemet med lagen i integritetsaspekt, vilket redan pekats ut i den tidigare debatten, under vilandeförklarandeperioden fick påtagligt mer

uppmärksamhet från både experter, media och allmänheten menar jag ytterligare kan ses som en för denna debatt förändrad faktor som bör ha medverkat i öppnandet av policyfönstret. En ”national mood” gällande hotet mot den personliga integriteten observerad i en s.k. bloggövning och stor mediabevakning (Bjereld – Oscarsson, 2009, s.293) bör ha utgjort påverkande faktorer för både problem och politikströmmens förening.

3.2 År 2008 – Riksdagsdebatt & Policyprocess

I debatten (Debatt 2) gällande försvarsutskottets betänkande ger Riksdagens talman flera uppmaningar till läktarens åhörare att avstå opinionsyttringar då både hurrarop och applåder förmedlas. Mediabevakningen är påtaglig, stämningen förtätad, känsloladdad och irriterad i den över 6,5 timmar långa riksdagsdebatten.

3.2.1 Riksdagsdebatt rörande Signalspaningslagen år 2008

Debatten år 2008 har ett avsevärt högre tonläge än föregående år vilket Moderaternas Finn Bengtssons uppmaning är ett tydligt exempel på ”Underskatta inte den rädsla som finns hos folk!”. Den rädslan Bengtsson syftar på är de yttre hot signalspaningsverksamheten är tänkt att skydda mot vilket i denna debatt har kopplats ihop på ett märkbart sätt. Säkerhet, referensobjekt och signalspaning återges i anslutning vilket är ett tydligt tecken på säkerhetsiseringshandlingens upptakt i kontrast till föregående år. Försvarsminister Sten Tolgfors hotbildsgestaltning inkluderar exempelvis ”sönderfallande stater, regionala konflikter och terrorism [...]” varvas med hänvisningar till det hotade referensobjektet ”Sverige” och svenska intressen. Tolgfors lägger stor vikt vid att peka på samt illustrera den breda yttre hotbilden Sverige står inför ”Elfte september, Madrid, London, en dansk ambassad som utsatts för attentat, terrorbomber som största hot mot internationella insatser, IED, improvised explosive device, som våra soldater i Afghanistan hotas av, Estland och IT-attacken.” uttrycker försvarsministern med höjd röst. Sedan föregående debatter har de yttre hoten även i Karin Enströms anföranden och repliker en mer framträdande roll, hotbilden tycks ha breddats och samtidigt konkretiserats i syfte att ge greppbarhet och eftertryck. Hoten Alliansen gestaltar har i mångt och mycket övergått till att beskrivas som existentiellt hotande vilket bör främja säkerhetsiseringsprocessen Den brådskande situationen illustreras av Wallmark genom liknelsen att ”[...]sanden är på väg att rinna ur timglaset.”. Även Allan Widmans talhandling är numera späckad med hotbilsretorik och vederbörande använder denna av tydliga säkerhetsiseringskäl. Widman, som menar att vi i Sverige vaggats in i en falsk trygghet i vår långa fredsperiod förfäktar hotets påtaglighet ”Även skeenden som primärt inte riktar sig mot vår nation eller som sker helt utan våldsanvändning kan påverka vår säkerhet.” Hotbilden och

ovisshetsretoriken framförd i denna passage ådagalägger hur bred och omfattande det existentiella hot Alliansen framhårdar är. Att riksdagsledamöter som vill ta ansvar mot denna bakgrund bifaller lagförslaget bör tänkas förefalla befogat. Enligt teorin är Alliansens ovan beskrivna hotbilsretorik sammantaget med ledamöternas säkerhetsgrammatiska och auktoritära kapacitet ytterst ett främjande för säkerhetiseringsprocessen i signalspaningsfrågan.

Alliansens erinringar om att Sverige vid flertalet tillfällen varit utsatt för internationell terrorism exemplifierat genom att peka på ambassaddramat på 1970-talet, flygplanskapningen och mordet på Olof Palme samt Anna Lindh uppvisar en ökande användning av konkreta exempel samt historiska analogier. Som synes är inte alla dessa exempel lika nära i tid varvid de möjligen inte upplevs lika relevanta för åhörarna emedan exemplet med de två politikerna bör ge en påtaglig psykologisk effekt hos parlamentarikerna. Lindgren påvisar i en passage ytterligare konkretisering och ett tydligt säkerhetiserande drag ”Genom att säga nej till förslaget i betänkandet riskerar vi, menar jag, livet för våra söner och döttrar som faktiskt står upp för demokrati och mänskliga rättigheter exempelvis i Afghanistan. Signalspaning möjliggör en effektiv underrättelse om hot utanför Sveriges gränser.” I jämförelse med tidigare debatt har Lindgrens språk ökat i användning av säkerhetiseringsgrammatik gällande signalspaningsfrågan och vederbörande tycks söka dra starkare kopplingar mellan säkerhet och signalspaning.

Publikens mer framträdande roll i denna debatt syns exempelvis i Moderaternas Hans Wallmark anförande i en utveckling om vad mod och civillikage enligt vederbörande handlar om. Wallmark citerar både Astrid Lindgren och John F. Kennedy för att klargöra sin tolkning av den politiska ansvarsrollen i att visa vägen och inte delta i ”det politiska spelet”. I mångt och mycket vänder sig Wallmark troligen till de riksdagsledamöter vilka inte är säkra på huruvida de ska följa Alliansen och partilinjen i omröstningen. Staffan Danielsson från Centerpartiet framhåller mer än andra ledamöter från Alliansen att integritetsfrågan inte bör tas lätt på. Danielsson ställer skyddet för landets säkerhet mot att *bevaka* integriteten vilket understryker att den hotbild som Alliansen framfört handlar om överlevnad och de problem oppositionen framhårdar är någonting som behöver regleras och begränsas. Säkerhetsgrammatiskt är talhandlingen i årets debatt mer uppskruvad där referensobjektets skydd syns brådskande att inskaffa. Danielssons anförande förefaller i stort inriktat på försök till övertygande med ansvars- samt prioriteringsargument där talhandlingens främjande effekter i högre grad än övriga Alliansledamöter rör internt blidkande av kritiska borgerliga riksdagsledamöter. Ett exempel på detta syns exempelvis i hur Danielsson listar integritetsskyddande innehåll i lagen. Även Kristdemokraternas Else-Marie Lindgren påpekar i sitt anförande ”[...] en rad nya regler och mekanismer som ska förbättra insyn, kontroll, integritetsskydd och rättssäkerhet har införts i den lagstiftning som riksdagen nu ska ta ställning till.”

I denna debatt betonas ytterligare att den hotbild Alliansen gestaltar är den verkligt skrämmande och prioriterade. I ett replikskifte näst intill skriker

Danielsson samtidigt som vederbörande pekar med fingret mot Rådberg; ”hör du vad jag säger!” för att ge eftertryck åt hotbilden Danielsson företräder. ”Jag menar att jag redovisar verkligheten i den här frågan och att Peter Rådberg redovisar något annat.” Danielsson lägger stor möda på att försvara den hotbild denne anser reell och refererar till Försvarsberedningen för att vinna legitimitet. Detta syns vara en upptrappning i hotbildsgestaltningen från Danielssons sida sedan föregående debatt enär vederbörande föregående år lade större tid åt partipolitiska tråtor. Många uttalanden tyder på hur säkerhetsiseringen av signalspaningsfrågan i denna debatt trappats upp där talhandlingar syftar till att legitimera Alliansens hotbild. Detta syns mest genomgående hos Tolgfors vilken påpekar hur kritiker till lagen bygger sina farhågor på felaktiga uppfattningar av FRA:s verksamhet och tycks vilja diskreditera deras ställningstaganden och hotbild. Sådana uttalanden, från en auktoritet i form av försvarsminister, bör kunna utgöra en grund till den fortsatta interna polariseringen samt en anledning till en delvis lyckat säkerhetsisering av signalspaningsfrågan. Moderaternas samt Folkpartiets anföranden tyder inte på ett erkännande av kritikernas betänkligheter som legitima exempelvis i Enströms ”Är det någonting som hemliga militärer håller på med i slokhattar och svarta solglasögon?” denna retoriska fråga besvaras genom ytterligare teknisk information för att uppvisa vilken simpel och naiv hotbild signalspaningskritiker gestaltar och tycks vilja varna Alliansens osäkra ledamöter att lyssna på desinformationen. Ytterligare likställer Widman FRA med vilken myndighet som helst i vilken maktmissbruk och misstag kan ske, vilket påvisar hur allvarigt Widman menar att hotbilden rörande integritetsfrågan bör betraktas – precis som i vilken myndighet som helst. Den hotbild media och andra partier gestaltat påpekar Kristdemokraternas Else-Marie Lindgren är skrämmande, vore den sann varpå vederbörande begrundar den ansvarsroll politiker har att skydda landets invånare mot yttre hot – någonting som därmed förstås som ett reellt och påtagligt säkerhetspolitiskt hot i jämförelse. Danielsson förfäktar därtill att förslaget om en lag på detta område inte kommer kunna undvikas utan enbart fördröjas och tycks rikta sig till de kritiska riksdagsledamöterna i en uppmaning att inte rösta emot lagförslaget med de påföljder detta kan innebära för Alliansens politiska trovärdighet. Det tidigare dominerande partipolitiska skuldbeläggandet ges i denna debatt mindre talartid, i viss mån beskrivs Socialdemokraternas ansvarslöshet och Vänsterpartiet samt Miljöpartiet överdrivna ställningstaganden. Alliansen och särskilt Centerpartiet tycks vilja inge intrycket att deras ståndpunkt innebär ett ansvarstagande vilket syns vara en uppmaning och proklamering på samma gång.

Karin Enström och Allan Widman är även i denna debatt väldigt säkra i sina uttalanden med välavvägda ordval samt systematiskt argumenterande. Kroppsspråket hos dessa är kontrollerat och tydligt; handflator och knutna nävar används för att understryka gestaltningen – vederbörandes tydlighet och klarhet i både retorik och gestaltning bör anses främja signalspaningsfrågans säkerhetsisering. Tolgfors är i sina repliker indignerad och mästrande där denne sätter sitt försvarspolitiska vetande mot motståndarnas osaklighet och okunnighet. Detta kan tänkas spä på den interna oenighet Alliansen som säkerhetsaktör i denna

debatt innehar. Sammantaget är även Alliansens talhandling i denna debatt i högre grad säkerhetsgrammatiskt tungt samt drar starkare kopplingar mellan säkerhet och signalspaning.

I Socialdemokraternas Anders Karlssons anföranden tyck en förändring ha skett i språkbruk och framtoning. Istället för att omnämna lagen som en åtgärd vilken missgynnar den enskilde är språket nu eskalerat där lagförslaget numera fastlägges vara starkt integritetskränkande. Det framhålls fortfarande att Socialdemokraterna är ett ansvarsbärande parti men i denna debatt påpekas att ansvaret inte är att lagstifta utan snarare att skydda den enskildes integritet. I Karlssons anförande syns avsäkerhetsiseringsretoriken vara påtagligt mer framträdande. Då det största partiet i Riksdagen vilka innehar auktoritet i frågor om nationell säkerhet inte legitimerar säkerhetsiseringen av signalspaningsfrågan och inte accepterar de åtgärder denna skulle innebära bör detta ha en stor inverkan på frågornas rörelse längst spektrumet i Figur 1. Förändringen i tonläget är en tydlig fingervisning på signalspaningsfrågans numera säkerhetspolitiska dignitet och säkerhetsiseringsprocessens upptakt.

Ytterligare avsäkerhetsiserande effekter antas i teorin många av oppositionens anföranden ge, mest främjande för denna process bör inkludera Vänsterpartiets Alice Åström och Miljöpartiets Mehmet Kaplan respektive Lage Rahm.

Åströms inlägg är i högre grad riktat till den relevanta publiken där vederbörande vädjar till kritiska borgerliga ledamöterna genom att läsa upp en dikt angående att våga kritisera och att hålla på sina värden. Många i oppositionen appellerar till publiken genom att vädja och skuldbelägga samt använder i högre mån känslobaserade argument angående ideologiska grundprinciper. Vänsterpartiets Kalle Larssons avslutar exempelvis sitt anförande med ett citat vederbörande vill att ledamöterna ska ha i åtanke när de trycker på knappen för att rösta för eller emot lagförslaget ”Ett samhälle som ger upp lite frihet för att vinna lite säkerhet förtjänar varken eller och kommer att förlora bägge.” Larssons citat framhäver enligt min mening avsäkerhetsiseringshandlingen; de grundläggande värden som kommer att gå förlorade om lagförslaget röstas igenom är inte värda att offras för signalspaningsfrågans säkerhetsisering.

Mehmet Kaplan från Miljöpartiet ger en träffande analogi som påvisar hur ologisk, enligt vederbörande, argumentationen från Alliansen låtit samt ifrågasätter varför Federley kan tänkas nöja sig med de löften som gjorts från Regeringen. Kaplan vänder sig till de borgerliga riksdagsledamöterna vilka är kritiska till lagförslaget och uppmanar dem att inte sälja sig för billigt samt menar att de kommer dömas hårt av allmänheten. Dennes talhandling åsyftar att skuldbelägga de vilka röstar för lagens införande samt påminna om att allmänheten bevakar voteringen. Även Miljöpartiets Per Bolund konstaterar i sitt anförande att de liberala värden gällande personlig integritet tydligen blivit förhandlingsbara och att lagen är ineffektiv; underförstått menar denne att de kritiska riksdagsledamöterna säljer ut sina grundprinciper mot ett trubbigt verktyg vilket ger ett inbillat skydd om de väljer att säkerhetsisera signalspaningsfrågan. Även Lage Rahm är ytterst kritisk och jämför FRA:s verksamhet med organiserad brottslighet och menar att i lagstiftningen vore att legalisera denna ”Det är

fullständigt bisarrt.” varpå applåder utbryter. Rahms talhandling använder juridiska och tekniska diskurser och jämförelserna är träffsäkra vilket i teorin bör påverka säkerhetseringsprocessen. Trots denna talhandlings många främjande faktorer i avsäkerhetseringssyfte kan tänkas att en stor del av dessa går förlorade då Rahm likaså Kaplan och Bolunds anföranden hölls nästintill sist i en debatt som pågick i över 6 timmar. Den relevanta publiken kan tänkas redan bestämt sig eller helt enkelt vara dränkta i information att begrunda

Mindre lyckade talhandlingar, enligt denna studies använda analytiska ramverk, inkluderar Peter Rådbergs då dennes inlägg upplevs överdrivna, nyttjar inte ett accepterat säkerhetsgrammatiskt språk samt använder otillförlitliga faktakällor. Rådberg syns väldigt känslösam i sin argumentation och kroppsspråket är uppjagat, framförallt vid replikskiften. Tonen i Rådbergs anförande är mer omedgörlig och anklagande vilket bör polarisera snarare än övertala den relevanta publiken. Ytterligare menar Rådberg att Signalspaningslagen är ineffektivt ”Det är som att skjuta mygg med en kanon.” och jämför med liknande lagstiftning i andra länder som ”[...] har varit en fullständig katastrof [...]” emedan ingen ytterligare konkretisering av denna katastrof görs varvid ord ställs mot ord.

Rådberg och i viss mån andra oppositionella erkänner dessutom inte Alliansens hotbild. Rådberg förnekar i stort terroristhotet och Åström benämner hotbilderna överdrivna och menar att lagförslaget inte passar in i vårt lugna, ohotade och demokratiska samhälle.

Många av oppositionens talhandlingar inger en brådskande föreställning av att om säkerhetseringsprocessen inte avstannar kommer någonting gå förlorat. Retoriskt framförs fler känslobaserade och värdeladdade argument och hotet om avlyssningssamhället illustreras på många olika mer eller mindre träffande sätt. Fler analogier används och Oppositionen frambringar även i denna debatt många hänvisningar till kritiker inkluderande det svenska och europeiska journalistförbundet, Säpo, Rikspolisstyrelsen samt alla ungdomsförbund – att använda de sistnämnda som expertreferenser är enligt min mening inte helt lyckat; ungdomsförbund anses ofta vara radikala och i säkerhetspolitiska ärenden innehar dessa inte auktoritet. De övriga referenserna besitter därutöver en partisk hållning i integritetsfrågan och bör inte anses främjande i avsäkerhetseringssyfte.

I Alliansens fall menar jag att säkerhetseringsteorins auktoritets- samt säkerhetsgrammatiska faktorer bör anses uppfyllda, emedan den interna enigheten och till viss del de empiriska bevisen inte kan anses lika påtagbara. Många andra främjande faktorer som exempelvis användandet av analogier syns ökat i denna debatt där talhandlingarna i högre grad riktas till den relevanta publiken. I många anföranden intas av Alliansen en något rigid inställning i erkännandet av de kritiska rösternas hotbilder där i stort enbart Centerpartiet tycks framgångsrika i bildkande förfarande. Ytterligare syns oppositionens retoriskt ge större motstånd och i högre grad vara riktade till den relevanta publiken med känslargument och mer greppbara hotbildsgestaltningar.

3.2.2 Sanningens minut?

I debattens slutskede tar Fredrick Federley, en i skaran öppet lagförslagskritiska borgerliga riksdagsledamöterna, plats i talarstolen. Federley är känslöfyllt och näst intill gråter i talarstolen, harklar sig ideligen och behöver ofta göra uppehåll i sitt anförande för att samla sig. Språket är illustrativt och färgrikt - riksdagsledamoten är väldigt självbespeglade i anförandet i vilket en redogörelse för ledamotens individuella tankegångar kring för- och nackdelar med lagförslaget samt sina samtal med nära vänner och familj. Detta menar jag kan ses som en följd av den roll vederbörande innehar som relevant publik men även som policyaktör för egna hjärtefrågor, dessa två satsar gör uppmärksamheten för ledamoten stor. Federley vrider och vänder på sitt personliga grubbleri och det syns både berättigat och viktigt bland aktörerna i kammaren att lyssna. Avgörandet hänger i luften och Federley syns ännu inte vara övertygad om säkerhetsiseringen vilket således pekar på Alliansens enbart delvis lyckade säkerhetsisering. En avslutande fråga riktas till försvarsministern men förefaller i stort utgöra krav för Federleys ja-röst.

Det första Tolgfors gör i sitt svar är att smickra Federley genom att påpeka att alla som tagit del av anförandet antas ernått en fördjupad respekt för ledamoten, varvid Tolgfors bedyrar att integritetsåtgärder kommer att vidtas. Detta anser jag står i bjärt kontrast till dennes anförande tidigare i debatten där integritetshotet i stort avvisades som felaktigt. Det upplevs som att försvarsministern och Federley kompromissar och köpslår direkt från talarstolen. I nästa replik påtalar Federley nämligen att denne vill se ett tillkännagivande och återremiss av propositionen.

I slutet av debatten framför även Annie Johansson, numera Lööf, i ett anförande sina krav. Johansson låter förstå att lagen, trots dess problem, förbättrats emellertid inte tillräckligt. Varvid ett uttryckligt krav följer ”Därför vill jag se utförliga och konkreta förslag om hur integritetsskyddet ytterligare kan förstärkas.” Precis som Federley är anförandet oerhört självreflekterande ”Denna fråga handlar i grunden om mig själv.” vilket ger en fingervisning om hur framträdande dennes roll blivit i rollen som relevant publik. Johansson säger ingenting om de yttre hot relaterat till signalspaningslagen, varpå jag sluter mig till att Alliansen i sina talhandlingar inte lyckats övertyga vederbörande om säkerhetskopplingen i signalspaningsfrågan. Därmed anser jag den interna oenigheten i detta läge synas kvarstå varvid jag sluter mig till att Alliansen vid denna punkt uppnått en delvis lyckad säkerhetsisering.

Dessa anföranden samt replikskiften klargör i min mening intressanta aspekter vilka bör anses styrka min hypotes; den interna oenigheten vilken kännetecknar ett delvis lyckat säkerhetsiseringshandling syns i Alliansens roll som säkerhetsaktörer i denna debatt kvarstå i dess slutskede trots att övriga främjande faktorer i talhandlingarna syns peka mot säkerhetsiseringens lyckade utfall. Då detta enbart delvis lyckade säkerhetsiseringsläge förefaller klargöras under debattens gång förändras politik- och problem-strömmen vilka sammantaget öppnar ett policyfönster där Alliansen fokus läggs om i blidkandet av interna kritiker för att uppnå en lyckad säkerhetsisering Detta iakttas i att Alliansen

övergår från sin tidigare mer rigida ståndpunkt till att bli villiga att göra förändringar i lagförslaget. Då problem- och politikflödet med denna insikt sammanfaller öppnas således policyfönstret där ett fåtal policyaktörer tillåts sätta dagordningen i ovan beskrivna ”sanningens minut”. I detta policyfönster tas chansen att, genom återremitteringsyrkande samt förhandlingar i och antagligen utanför kammaren, politisera integritetsfrågorna. Enligt min bedömning gjord utifrån det teoretiska ramverket syns i detta replikskifte hypotesen styrkas.

3.2.3 Förnyad behandling & tilläggsförslag

Efter voteringen återförvisades lagförslaget till utskottet för ett nytt betänkande (Riksdagen, 2008) vilken kom upp för votering omkring en dag senare. Samma kväll vann det omarbetade förslaget bifall med 143 ja-röster mot 138 nej-röster. Vid voteringen var 67 riksdagsledamöter frånvarande, en borgerlig riksdagsledamot röstade emot och en borgerlig ledamot lade ned sin röst. De övriga kritikerna från den borgerliga kanten, Federley och Johansson biföll förslaget (Riksdagen 2, 2008). I betänkandet hade en lista tillkommit innehållande några ytterligare punkter där utskottet menar att Regeringen skulle ge ytterligare föreskrifter i förordningsform för att utöka rätts säkerhets- och kontrollmekanismer (Betänkande, 2007/08:FöU:15).

Direkt efter omröstningen lät kritiken inte vänta på sig och den fortsatte stadigt under sommaren och hösten där flera borgerliga politiker uttryckte ett krav på att riva upp Signalspaningslagen (Bjereld – Oscarsson, 2009, s.293) varpå jag bedömer signalspaningsfrågan ännu enbart delvis säkerhetsiserad. Den delvis lyckade säkerhetsiseringen kan förstås mot bakgrund av hur Alliansen i debatten samt efterspelet inte uppvisade intern enighet i signalspaningsfrågan. Inte förrän Regeringen i september månad 2008 i ett pressmeddelande med rubriken ”Alliansen enig om stärkt integritet, tydligare reglering och förbättrad kontroll i kompletteringar till signalspaningslagen” tystnade och avtog den interna oenigheten (Bjereld – Oscarsson, 2009, s.293). I pressmeddelandet delger Regeringen i en lista med 15 punkter vilka sägs gå längre i stärkandet av integritetsskyddet än det som tillkännagavs i Riksdagen. Policyförändring med Regeringens tilläggsförslag skulle enligt teorin kunna förstås som ett sammanflöde av de tre strömmarna i Kingdons modell – med tillförseln av policyströmmen i föreskrifter från Riksdagen i samband med att politik- och problemströmmen (Guldbrandsson & Fossum 2009). Intressantare än listan i sig, vilken i stort liknar Riksdagens tillkännagivande, är de uttalanden som görs i sammanhanget. Regeringen menar att signalspaning måste gå ”hand i hand” med ett starkt värn för den personliga integriteten och menar att de nu mött den oro som uttryckts (Statsrådsberedningen, 2008). Alliansen och Regeringen syns därmed ha tagit över integritetsdiskursen och använder nu den enskildes integritet som sitt eget referensobjekt – den tidigare hållning Alliansen uppvisade när de i stort inte legitimerade integritetshotbilderna tycks i dessa uttalanden som bortblåst. I samma veva gör dessutom namnet på propositionen ”*Förstärkt integritetsskydd*

vid signalspaning” ledamöter vilka inte röstar för förslaget själva till hot mot integriteten. Regeringen har därmed vänt på hotbilden och tagit tolkningsföreträdet för integritetsskydd och hotbilden i signalspaningens integritetskränkande karaktär. De tycks numera vara integritetsfrågans förkämpar då deras lista dessutom är längre än riksdagen. Ytterligare är den emfas som läggs på Alliansens *eniga* hållning i frågan intressant mot bakgrund av föregående debatt, detta bör främja signalspaningsfrågans i säkerhetiseringsprocessen samt avvärja eventuella osäkerheter vilket skulle kunna hjälpa frågan att ta sig ur den delvis säkerhetiserade utfallskategorin.

3.3 År 2009 – Riksdagsdebatt & Policyprocess

Det tilläggsförslag Regeringen tagit fram återkom således till riksdagen för debatt (Debatt 3) och beslut i oktober 2009. Den 4, 5 timmar långa debatten avhandlar Propositionen *Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning (FöU3)* samt de motioner vilka lämnats in från oppositionen samt sammanfattades i debattens önskan om ”Riv upp! Gör om! Gör Rätt!” och uttrycks krav på en parlamentarisk utredning (Motioner, 2009). Debatten som sådan är mer uppsluppen och har en godare ton, det skrattas och skämtas och den allvarstygda stämningen från sommaren 2008 är inte lika överhängande.

3.3.1 Riksdagsdebatt rörande Signalspaningslagen år 2009

Intrycket Alliansens riksdagsledamöter ger är en ökad självsäkerhet i lagförslagets sammanhängande hotbilds legitimitet. Nationella säkerhetsintressen ställs mot privatliv – Enström samt Widman ger lagets ”balanserade” ståndpunkt tyngd genom att hänvisa till Lagrådets yttringar. Flera gånger gestikulerar Enström där denne använder handrörelser som vågskålar för att illustrera tydligheten i lagen. Enström beskriver att det handlar om en komplex väv av lagar vilka tänks skydda den personliga integriteten och rättssäkerheten. Alliansens språkbruk kretsar kring begrepp såsom kontroll och kontrollmekanismer. Det påpekas i högre grad att partierna och riksdagsledamöterna är överens om det mesta och en större tilltro till säkerhetskopplingen i signalspaningslagen upplevs. Begreppet teknikneutral nyttjas fortfarande rörande lagen och numera har ett nytt begrepp ”signalbärare” tillkommit vilket ger en opersonlig förnimmelse.

Diskursbrottet rörande integritet från Regeringen syns ha fått återverkningar bland ledamöterna i Alliansen där många, inkluderande Enström samt Widman menar att lagen stärker rättssäkerheten och skyddet för den personliga integriteten.

Även Danielsson, med viss återhållsamhet, menar numera att lagen förbättrat den personliga integriteten i jämförelse med situationen före lagens tillkommande samt att det ”radikala” utredningskravet skulle leda till ökade signalspaningsmöjligheter ”[...] i strid mot regeringens mer restriktiva linje.”

Danielsson vänder således på integritetshotet där säkerheten numera ligger i att lagstifta om signalspaning. ”För att tala kritikerspråk kräver de rödgröna att FRA-shoppen ska öppnas mer än någonsin tidigare.” Tolgfors använder likt Danielsson denna analogi ett flertal gånger samt beskriver omständigheterna för signalspaning givet lagen upphävs som liknande ett ”laglöst tillstånd”. Ytterligare skuldbeläggs oppositionen för att inte ha brytt sig om att reglera verksamheten innan lagen kom. Diskursbrottet blir därmed tydligt då Alliansen numera pekar på integritetsfrågan som prioriterad samt personlig integritet i behov av skydd genom denna lösning.

Danielsson vänder sig därpå till den opinionsgrupp vederbörande menar varit engagerade i ”den närmast historiska ”bloggbävning” som dånade förra sommaren” och låter förstå att dessa är medlemmar i en intressegrupp – inte en majoritet av befolkningen. Allan Widman avvisar tillika en alternativ hotbild ”De skräckscenarier som målas upp, fru talman, räcker min fantasi inte till för att diskutera tillräckligt utförligt.” Vidare påpekas att det nu är ”sanningens minut” att ta sitt ansvar vilket syns vara en uppmaning till de egna Alliansledamöterna att inte lyssna på alternativa hotbilder då dessa grundas i politiskt spel snarare än verkligheten och ”[...] inte med sakförhållanden och uppriktigt oro att göra.” Att måla upp oppositionen som antagonister och hot mot integriteten bör enligt teorin verka främjande signalspaningsfrågans rörelse till höger i Figur 1.

Både försvarsministern och Allan Widmans gestaltning av den yttre hotbilden tycks vara konkretare än i tidigare debatter där fler potentiella och gripbara exempel används vilket kan tänkas främjande för signalspaningsfrågan då antagonisten tydligare framträder. Tolgfors anförande syns nästan enbart handla om att hotbildsgestaltning, vederbörande målar upp många hotbilder både vilka lagförslaget åsyftar skydda gentemot samt hoten och osäkerheten som ligger i oppositionens linje. Tolgfors påpekar att vederbörande begriper behovet av lagen för Sveriges säkerhet eftersom det förstås att försvarsministern har insyn och kunskap i försvars- samt signalspaningsverksamheten. Tolgfors anförande tycks uppnå både den säkerhetsgrammatiska och auktoritära faktorn samt innehålla ytterligare främjande faktorer.

Retoriskt är Tolgfors debatteknik mer aggressivt, även den vanligen behärskade Widman tillåter sig vid en passage att höja rösten. Tolgfors anförande är ett av få med tydligt säkerhetiserande ambitioner och hotbilsretorik. Däremot riktas den inte i lika stor mån till eventuell relevant publik. Dessutom återfinns inte den mer blidkande tonen i argumentationen i replikskiftet med Federley från föregående år varvid jag sluter mig till att säkerhetiseringen därmed kan antas ha lyckats. Den mer raljerande tonen i talet skulle kunna antas ha hållits tillbaka om det verkligen stod någonting på spel förutom politisk legitimitet. Danielsson är uttrycksfull och använder många gester men syns mindre allvarstygnd. Jag upplever Danielsson snarare än att söka säkerhetisera signalspaningsfrågan i sitt anförande istället tycks vilja rättfärdiga partiets ställningstagande.

Anders Karlsson representerande Socialdemokraternas inlägg består i stort av att beklaga sig över processen fram till stiftandet samt hanteringen av lagen och uppehåller sig vid den politiska processen snarare än ärendet som sådant. Denna

kritik mot processen snarare än sakfrågan är i stort genomgående bland opponenternas anföranden. Dessutom beskrivs en hotbild inkluderande terrorism och massförstörelsevapen som legitim varvid Karlsson genom sin talhandling i mindre mån tycks vilja avsäkerhetsisera signalspaningsfrågan. Integritet nämns inte i samma utsträckning i hotbilder och säkerhetsdiskurser som föregående debatt. Signalspaningsverksamheten som sådan tycks därmed inte ifrågasättas i samma grad då Socialdemokraternas inställning att riva upp lagen inte argumenteras för i samma utsträckning som övriga opponenter.

I Alice Åströms anförande syns försök till avsäkerhetsisering av signalspaningsfrågan i viss mån kvarstå då Åström radar upp några förändringar som gjorts i integritetsstärkande syfte varpå vederbörande avvisar dem samt belyser de kvarstående brister lagförslaget inrymmer. Hotbilden kvarstår gällande integritetsfrågan men syns mer inriktad på FRA som syndabocker vilket potentiellt hade kunnat främja avsäkerhetsiseringsprocessen. Ytterligare adderar Åström till hotbilden genom att diskutera hur FRA byter information med andra länders försvarsunderrättelseverksamheter.

Åströms talhandling är däremot ett undantag då en känsla av resignation tycks brett ut sig bland opponenterna. En förtvivlan inför utvecklingen mot mer inskränkningar på den personliga integriteten uttalas och skulle kunna tolkas vara en av aktörerna insedd kontextuell faktor där policyfönstret tycks ha stängts. Således lägger många snarare talartiden till att beklaga sig över säkerhetsiseringsprocessens effekter och en politisk ”teater” än att på allvar försöka påverka frågornas policyprocesser. Detta syns även i Miljöpartiets Peter Rådbergs hotbildsgestaltning som år 2009 uttrycks på samma sätt som i tidigare debatter där vederbörande i stort använder samma tal som året innan. En ytterligare expertpreferens görs i hänvisning till ”13 forskare och experter från olika discipliner” emedan ingen särskild fördjupning av dessa görs varpå jag menar experthänvisningen inte kan anses främjande i avsäkerhetsiseringssyfte.

Sammanfattningsvis är denna debatt, trots en del mothugg från oppositionen, i högre grad behäftad med politiserat språk samt i lägre grad riktat mot relevant publik. Diskussionen utgår till högre grad från det läge där meningsskiljaktigheterna rörande kontroller av FRA:s verksamhet avhandlas snarare än lagens eller signalspaningsverksamhetens säkerhetskoppling som sådan. Föregående års säkerhetsgrammatiska och hotbildsretoriska gestaltningar är i denna debatt undantag snarare än regel. Dessutom är replikskiften mellan opponenter färre och föregående års kritiska borgerliga ledamöterna går inte upp i talarstolen förutom Folkpartiets Camilla Lindberg vilken senare avstod från att rösta (Riksdagen 2, 2009). Oppositionen är i viss mån resignerade samt medger lagens nödvändighet och hotbilden syns mer accepterad även bland kritiker. Signalspaningsfrågan upplevs fått starkare och bredare uppslutning i dess koppling till säkerhet och med denna votering bör den anses ha gått från delvis säkerhetsiserad till en lyckad säkerhetsisering.

3.3.2 Vad hände sedan?

Propositionen bifölls i kammaren, Signalspaningslagen trädde i kraft den första januari 2009, den förändrade lagen med de framtagna integritetsstärkande punkterna röstades igenom i oktober 2009 (Riksdagen 2009). Av debatten att döma sluter jag mig till att signalspaningsfrågan till stor del kan anses genomgått en lyckad säkerhetisering. Policyfönstret bör även med denna votering anses stängt; policyströmmen förändras eftersom integritetsfrågan institutionaliseras, det politiska klimatet syns ej förändringsvilligt då reservationerna vilka krävde utredning avslogs. Problemströmmens samt politikströmmens förändring blir i denna debatt tydlig där problemet enligt många anses löst. I Regeringens tilläggsförslag politiseras därmed integritetsfrågan med införandet av diverse integritetsskyddande kontroll- och tillståndsorgan samt uppföljningsdatum i exempelvis ”kontrollstation 2011” (prop. 2008/09:201)

3.4 År 2010 till 2013

Riksdagsdebatterna angående den årliga rapporten av Signalspaningsverksamheten fram till 2013 samt den förutbestämda Kontrollstationen syns följa den ovan beskrivna slutledningen. Integritetsfrågan avförs i vanlig politisk ordning ändock med mindre engagemang och hotbilden rörande signalspaningsfrågan syns säkerhetiserad. Ett exempel på detta är den glidning som i debatten 2011 (Debatt 4) tycks skett i Rådbergs inställning till terroristhotet vilket denne ideligen dementerat i tidigare debatter emellertid numera erkänner. I denna debatt och senare är det dessutom intressant att alla partier inte är representerade, att Socialdemokraterna inte är representerade i denna debatt bör förklaras av att dessa i december 2010 släppte på kravet att riva upp lagen (Sveriges Radio, 2010) och tillsammans med Alliansen under 2011 kom överens om att förändra Signalspaningslagen i syfte att låta Polisen få tillgång till signalspaning (Regeringen, 2011). Även detta syns styrka slutsatsen om en lyckad säkerhetisering.

Vid debatten (Debatt 5) gällande kontrollstationen år 2011 varade debatten i knappt 30 minuter samt var säkerhetsretoriskt dämpad. Även den årliga granskningen vilken debatterades år 2013 (Debatt 6) var kortvarig; bara 15 minuter och säkerhetsretoriskt alldaglig vilket pekat på att signalspaningen accepterats som en åtgärd för att möta de yttre hot vilket tycks säkerhetiserade.

4 Diskussion & slutsats

Genom analysen av riksdagsdebatterna mellan år 2007-2013 har användandet av säkerhetsgrammatik i hotbildsgestaltningen ådagalagts i olika grad över tid samt att de främjande faktorernas ökade prevalens korrelerar med Signalspaningslagens bifall och hotbildens acceptering. Den intensifierade hotbildsgestaltning år 2008 pekar mot en åtminstone delvis lyckad säkerhetsisering och bör utgöra en anledning till accepteringen av Signalspaningslagen som en legitim åtgärd. Hotbildsgestaltningens intensifierade säkerhetsgrammatik och i övrigt främjande faktorer förefaller ha konstruerat en tillräckligt övertygande hotbild för att diskursen om Signalspaningslagen kom att handla om prioriteringar mellan integritetsskydd och nationell säkerhet.

Alliansen som säkerhetsaktör uppnår år 2008 i stort de faktorer vilka i säkerhetsiseringsteorin tänks leda till en lyckad säkerhetsisering. Trots detta har kunnat beläggas att signalspaningsfrågan inte genomgick en helt lyckad säkerhetsisering då interna oenigheter kvarstod efter Riksdagens bifall. I min mening påvisar detta behovet av att i säkerhetsiseringsanalyser gå utanför talhandlingens lingvistiska ramar och belysa den relevanta publiken samt granska yttre kontextuella faktorer. De inledningsvis redogjorda faktorerna förefaller utgöra grunden för det studerade fallets lyckade säkerhetsisering emedan faktorn inbegripande empiriska bevis inte tycks varit avsevärt betydande.

Ett policyfönsters öppnande har iakttagits i samband med den delvis lyckade säkerhetsiseringen. Hypotesen accepterades då integritetsfrågan kopplades till ett erkänt *problem* och det *politiska klimatet* syntes villigt att genomföra förändringar iakttagna i de förändringar debattens karaktär samt Regeringens tilläggsförslag. Efter år 2009 fastläggs att policyfönstret stängs med bifallet i voteringen om tilläggsförslaget.

Det kan konstateras att hotbildsgestaltningen föranledande Signalspaningslagen tycks genomgått en lyckad säkerhetsisering och integritetsfrågan i relation till signalspaning bör anses ha politiserats då denna avförs på ett rutinmässigt vis mellan olika myndigheter, kommittéer och granskningar efter år 2009. Publikens aktörskap inbegreps i detta fall dess roll som policyaktör för integritetsfrågan och påverkade således signalspaningsfrågans säkerhetsiseringsprocess. Vidare forskning krävs emellertid i fastställandet om huruvida delvis lyckade säkerhetsiseringar generellt korrelerar med säkerhetsaktörers interna oenighet samt vilka faktorer utöver denna kan tänkas påverkande i denna utfallskategori.

5 Källförteckning

Litteratur:

- Bergström, Göran - Boréus, Kristina, 2005. "Diskursanalys" i Bergström, Göran - Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur s.305-362
- Bourbeau, Philippe, 2011. *The Securitization of Migration: A Study of Movement and Order*, New York: Routledge
- Eriksson, Johan, 2004. *Kampen om hotbilden: rutin och drama i svensk säkerhetspolitik*. Stockholm: Santérus Förlag
- Esaiasson, Peter, 2007. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3 [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.), 2012. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Kingdon, John W, 1994. *Agendas, Alternatives, and Public Policies*. 2 uppl. New York: HarperCollins College Publishers
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber
- Winther-Jørgensen, Marianne – Phillips, Louise, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Debatter & protokoll:

- Debatt 1: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2007. Riksdagens protokoll 2006/07:125 2007-06-13 Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/DokumentLagar/Kammaren/Protokoll/_GU09125/ Hämtad:2015-04-10
- Debatt 2: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2008. Debatt och beslut Betänkande 2007/08:FöU14, Lag om signalspaning m.m. 2008-06-17, Tillgänglig <http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-omforslag/Arendedebatter/?did=GV01F%C3%B6U14> Hämtad:2015-04-15
- Debatt 3: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2009. Debatt och beslut Betänkande 2009/10:FöU3, Signalspaning, 2009-10-14, Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-omforslag/Arendedebatter/?did=GX01F%C3%B6U3> Hämtad:2015-04-20
- Debatt 4: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2011. Debatt och beslut, Betänkande 2010/11:FöU3, Årlig rapport om signalspaning för 2010. 2011-03,

- Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=GY01F%C3%B6U3> Hämtad: 2015-05-02
- Debatt 5: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2012. Debatt och beslut, Betänkande 2011/12:FöU6, Kontrollstation Signalspaning, 2012-03-29, Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=GZ01F%C3%B6U6> Hämtad: 2015-05-02
- Debatt 6: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2013. Debatt och beslut. Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, Betänkande 2012/13:FöU6, 2013-04-11, Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=H001F%C3%B6U6#/pos=137> Hämtad: 2015-05-02
- Riksdagen 2007: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2007. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se> > Startsidan > Dokument & lagar > Utskotten och EU-nämnden > Betänkanden och utlåtanden > Betänkande 2006/07:FöU10 En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet Hämtad: 2015-04-16
- Riksdagen 2008: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2008. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se> Startsidan > Dokument & lagar > Utskotten och EU-nämnden > Betänkanden och utlåtanden > 2007/08 > Betänkande 2007/08:FöU14 Lag om signalspaning m.m. Under rubriken ”Omröstning i sakfrågan: Visa ledamöternas röster” Hämtad: 2015-04-22
- Riksdagen 2, 2008: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:132, Lag om signalspaning m.m. (förnyad behandling), Onsdagen den 18 juni Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2007081_GV09132/ Hämtad: 2015-04-22
- Riksdagen 2009: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2009. Riksdagens protokoll 2009/10:13, 2009-10-14, Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/GX0913/> Hämtad: 2015-04-17
- Riksdagen 2, 2009: Riksdagen, Hemsida [elektronisk], 2009. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se> > Startsidan > Dokument & lagar > Utskotten och EU-nämnden > Betänkanden och utlåtanden > 2009/10 / > Betänkande 2009/10:FöU3 Signalspaning Under rubriken ”Omröstning i sakfrågan: Visa ledamöternas röster” Hämtad: 2015-04-23

Officiella dokument:

- Betänkande Lag om signalspaning m.m. (förnyad behandling), 2007/08:FöU:15
Tillgänglig: <http://data.riksdagen.se/fil/5A909BB8-12CB-450B-AF24-EAE6C138EA8A>
- Betänkande av Utredningen om översyn av Försvarets radioanstalt SOU 2003:30, Försvarets radioanstalt – en översyn, Stockholm mars 2003, Tillgänglig: <http://www.en.se/content/1/c4/34/88/0e15ee0d.pdf>
- Försvarsdepartementet Ds 2005:030 En anpassad försvarsunderrättelseverksam, Norstedts Juridik AB, 2005

- Försvarsutskottets betänkande 2007/08:FöU14 Lag om signalspaning m.m. Tryck: Elanders, Vällingby 2008, Tillgänglig: <http://data.riksdagen.se/fil/76F1CC95-96C4-4D9F-ADBE-C8568F4C9B5D> Hämtad 2015-04-01
- Försvarsutskottets betänkande 2007/08:FöU15 Lag om signalspaning m.m. (förnyad behandling). Tillgänglig: <http://data.riksdagen.se/fil/5A909BB8-12CB-450B-AF24-EAE6C138EA8A> Hämtad 2015-04-26
- Försvarsutskottets betänkande 2009/10:FöU3 Signalspaning Tillgänglig: <http://data.riksdagen.se/fil/9167575B-C1B6-4425-B5A8-463A8CF2B0E4>
- Regeringens proposition 2004/05:5 Vårt framtida försvar Stockholm den 23 september 2004, Tillgänglig: <http://data.riksdagen.se/fil/8022FEAA-2AB3-46E5-8350-066CE464AAE6>
- Regeringens proposition 2006/07:63 En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet, Stockholm den 8 mars 2007, Tillgänglig: <http://data.riksdagen.se/fil/4FD876DF-05AC-4745-A7C0-3C8C10DFF260>
- Regeringens proposition 2008/09:201 Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning. Stockholm den 20 maj 2009. Tillgänglig: <http://data.riksdagen.se/fil/DA42762D-16C1-48A3-BE56-E38D5B284597>
- Regeringen, 2011 ”Ramöverenskommelse mellan regeringen och Socialdemokraterna om Polisens tillgång till signalspaning” [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/18/27/63/71e7da2c.pdf>
- Motioner, 2009: Motion 2008/09:Fö7 Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Forstarkt-integritetsskydd-vid_GW02F%C3%B67/?text=true ; Motion 2008/09:Fö257 Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Signalspaning_GW02F%C3%B6257/?text=true ; Motion 2008/09:Fö269 Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Upphavande-av-FRA-lagen_GW02F%C3%B6269/?text=true Hämtade: 2015-04-09

Elektroniskt material:

- Bjereld, Ulf & Oscarsson, Henrik, 2009. ”Folket och FRA” i Holmberg, Sören & Weibull (red.), *Svensk höst - Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle*. SOM-rapport nr 46, sid.293-298. Tillgänglig: http://som.gu.se/digitalAssets/1294/1294498_hela_boken.pdf Hämtad: 2015-04-07
- Colin McInnes and Simon Rushton, 2010 ”HIV, AIDS and security: where are we now?”, *International Affairs*, Vol. 86, Nr. 1 Tillgänglig: http://www.academia.edu/639223/HIV_AIDS_and_Securitisation, Hämtad: 2015-04-09
- Catherine Charrett, 2009. ”A Critical Application of Securitization Theory: Overcoming the Normative Dilemma of Writing Security” *International Catalan Institute for Peace*, Barcelona [elektronisk] Tillgänglig: http://icip.gencat.cat/web/.content/continguts/publicacions/workingpapers/arxi us/wp7_ang.pdf Hämtad: 2015-03-14

- Eriksson, Johan & Noreen, Erik, 2006, "Hotbilds-entreprenörens verktygslåda" Utgiven av Krisberedskapsmyndigheten i KBM:s temaserie 2006:6. Tillgänglig: <http://rib.msb.se/Filer/pdf/22192.pdf> Hämtad: 2015-03-25
- Guldbrandsson, Karin & Fossum, Björn, 2009. "The chance of Sweden's public health targets making a difference", *Health Policy*, vol. 80 nr.3, sid. 413-421. Tillgänglig: [doi:10.1016/j.healthpol.2006.05.005](https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2006.05.005) Hämtad: 2015-03-20
- Hellberg, Anders – Nandorf, Tove, 2008. "FRA-förslag återremitteras", *Dagens Nyheter*, 2008-06-17. Tillgänglig: <http://www.dn.se/nyheter/politik/fra-forslag-aterremitteras/> Hämtad: 2015-04-13
- Moderaterna, Officiell hemsida, [elektronisk]. Våra Politiker - Annicka Engblom. Tillgänglig: <http://www.moderat.se/foretradare/annicka-engblom> Hämtad: 2015-04-25
- Riksdagen 1, 2015: Riksdagen, Hemsida. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se> Startside > Ledamöter & Partier > Ledamöterna sökbegrepp "Alice Åström" Hämtad: 2015-04-15
- Riksdagen 2, 2015: Riksdagen, Hemsida. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se> Startside > Ledamöter & Partier > Ledamöterna sökbegrepp "Allan Widman" Hämtad: 2015-04-17
- Riksdagen 3, 2015: Riksdagen, Hemsida. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se> Startside > Ledamöter & Partier > Ledamöterna sökbegrepp "Karin Enström" Hämtad: 2015-04-15
- Riksdagen 4, 2015: Riksdagen, Hemsida. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se> Startside > Ledamöter & Partier > Ledamöterna sökbegrepp "Peter Rådberg" Hämtad: 2015-04-10
- Statsrådsberedningen 2008 "Alliansen enig om stärkt integritet, tydligare reglering och förbättrad kontroll i kompletteringar till signalspaningslagen" Pressmeddelande. 2008-09-25, Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/10911/a/112332> Hämtad: 2015-04-02
- Sveriges Radio, Ekot, 2010 "S släpper krav på att riva upp FRA-lagen" Ansvarig utgivare: Inger Arenander. 2010-12-14, Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4239339> Hämtad: 2015-04-27
- Valmyndigheten, Hemsida, 2006: Tillgänglig: <http://www.val.se> > Val 2006 > Slutgiltig sammanräkning > Sverige > Val till Riksdagen > Röstfördelning Hämtad: 2015-03-25